

Sopeutusohjelman 2024-2026 valmistelu ja tavoitteista päättäminen

Kunnanhallitus 13.11.2023 § 271
781/02.00/2023

Valmistelijat kunnanjohtaja Heidi Rämö, talousjohtaja Kari Auvinen,
johdon erityisavustaja Tuulia Rinne

Lempäälän kunnanvaltuusto päätti 25.10.2023 § 94 käynnistää kokonaistalouden sopeutusohjelman valmistelun taloussuunnitelmakauden alijäämäisyyskehityksen katkaisemiseksi. Päätöksessä todettiin, että sopeutusohjelma sisältää myös tuloveroprosentin korottamisen.

Sopeutusohjelman käynnistämisen taustalta löytyvät talouden muutospaineet, jotka tulevat Lempäälän kuntaorganisaation ulkopuolelta. Suomen julkistalouden kokonaistilanne on erittäin haastava johtuen mm. hyvinvointialueuudistuksesta, tehdyistä palkkaratkaisuista, sodan aiheuttamasta inflaatio- ja korkokehityksestä sekä näiden yhteisvaikutuksesta. Nämä vaikutukset kohdistuvat myös Lempäälään. Lisäksi hyvinvointialueuudistuksen tarkentuneet vaikutukset valtionosuuksien tuloarvioon vähentävät Lempäälän valtionosuuksia 2,4 miljoonalla eurolla vuoteen 2023 nähden.

Sopeutusohjelman 2024-2026 tavoitteista päättäminen

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on seuraavan vuoden talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Syksyn 2023 talousarviovalmistelun yhteydessä on todettu, että kunnan vuosittainen alijäämä taloussuunnitelmavuosina 2024-2026 on ilman suuntaa korjaavia toimenpiteitä noin 6 miljoonaa euroa.

Sopeutusohjelman valmistelun tavoitteena on löytää ne säästötoimet, rakenteelliset muutokset, lisätulonlähteet ja veroprosenttiratkaisut, joiden yhteisvaikutuksena Lempäälän kunnan talous saadaan tasapainoon. Säästötoimien ja rakenteellisten muutosten tarkoituksena on vähentää kunnan menoja, kun taas lisätulonlähteillä ja veroprosenttiratkaisuilla pyritään kunnan tulojen lisäämiseen. Kunnanhallitus päättää, missä suhteessa sopeutusohjelman valmistelussa etsitään menoja vähentäviä ja tuloja lisääviä sopeutustoimia.

Taloussuunnitelmakauden alijäämäisyyskehityksen katkaiseminen edellyttää käytännössä sitä, että vuoden 2026 talousarvio ei ole enää alijäämäinen. Sopeutusohjelman aikataulutavoitteeseen pääsemiseksi valtuuston tulee päättää sopeutusohjelmasta huhtikuussa 2024. Valtuuston päätöksen jälkeen toimivaltaiset toimielimet ja viranhaltijat toimeenpaneuvat yksittäiset sopeutustoimet siten, että niiden vaikutus on todettavissa viimeistään vuoden 2026 talousarviossa.

Kunnanjohtajan esitys käyttötalouden sopeutustoimien jakautumisesta:

Sopeutustoimet, joista sopeutusohjelma koostuu	Eurotavoite
A) Säästötoimenpiteet	Yhteensä 3 miljoonaa euroa
B) Rakenteelliset muutokset	

C) Lisätulonlähteet	0,2 miljoonaa euroa
D) Veroproositit	2,8 miljoonaa euroa
Yhteensä	6 miljoonaa euroa

Todettakoon, että valtuusto on jo päättänyt tuloveroproositin korottamisesta vuodelle 2024 lokakuun kokouksessaan (25.10.2023 § 94). Arvio juuri päätetyn tuloveroproositin korotuksen vuosittaisesta vaikutuksesta kunnan tuloihin on 2,8 miljoonaa euroa. Tämä vaikutus huomioidaan huhtikuussa valtuuston päätettäväksi valmisteltavassa sopeutusohjelmassa. Tästä huolimatta myös muut verolajit sisältyvät sopeutusohjelman valmisteluun.

Käyttötalouden menojen vähentämisen ja tulojen lisäämisen lisäksi sopeutusohjelman yhteydessä tarkastellaan myös kunnan investointeihin liittyvää edunvalvontaa. Kunnan investointisuunnitelmaan 2024-2026 sisältyvät hankkeet kustantavat kunnalle yli 67 miljoonaa euroa. Kunnanhallituksen talousarvioseminaarissa 5.-6.10.2023 näistä tunnistettiin noin 18,7 miljoonaa euroa määrärahavaroja, joihin voidaan hakea rahoitusta ulkopuolisista tuki- ja avustuslähteistä. Mikäli näihin kunnan investointeihin tavoitellaan 30 % ulkoisen rahoituksen osuutta, kunnan kustannukset vähenisivät noin 5,6 miljoonaa euroa ja kunnan kustannettava osuus jäisi 13,1 miljoonaan euroon. Edunvalvonnassa onnistuminen heijastuisi kunnan talouteen vähenevänä velanoton tarpeena ja vähenevinä korkokustannuksina.

Lisäksi sopeutusohjelman valmistelussa huomioidaan kertaluonteiset lisätulonlähteitä tuovat toimenpiteet ja niiden vaikutus kunnan velanottoon.

Sopeutusohjelman 2024-2026 valmistelu ja siihen osallistuminen

Sopeutusohjelma valmistellaan koko kuntaorganisaation yhteisvoimin. Sopeutustoimien tunnistamisessa ja ideoinnissa hyödynnetään henkilöstöä osallistavia menetelmiä. Lisäksi sopeutusohjelmaa koskeva työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta käynnistetään jo sopeutusohjelman valmistelun alkuvaiheessa. Kunnan YT-ryhmässä käsitellään yhteistoimintalain mukaisesti henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavia muutoksia, palvelujen uudelleen järjestämisen periaatteita sekä kaikkia niitä toimia, joilla on henkilöstövaikutuksia.

Kokonaisvastuu sopeutusohjelman poliittisesta valmistelusta on kunnanhallituksella, joka tekee lopullisen esityksen sopeutusohjelman sisällöstä valtuustolle. Sopeutusohjelman poliittinen valmistelu koostuu 1) sopeutustoimien tunnistamisesta ja ideoinnista, 2) sopeutustoimien valitsemisesta jatkovalmisteluun ja 3) lopullisesta sopeutusohjelmaesityksestä.

Valmistelun ensimmäisessä vaiheessa syntyy luettelo kaikista ideoiduista ja esitetyistä sopeutustoimista ja niiden karkeista kustannusarvioista. Myös kunnan luottamushenkilöt voivat osallistua sopeutustoimien tunnistamiseen ja ideointiin. Luottamushenkilöt voivat esittää tarkasteltavia sopeutustoimia sähköisen kyselylomakkeen kautta. Ideointiin tarkoitettu sähköinen kyselylomake on myös kunnan vaikuttamistoimielinten käytettävissä (nuorisovaltuusto, seniorineuvosto, vammaisneuvosto).

Valmistelun toisessa vaiheessa kunnanhallitus käsittelee luettelon sopeutustoimista ja päättää, mitkä sopeutustoimet etenevät jatkovalmisteluun (kunnanhallituksen "välipäätös"). Jatkovalmisteluun etenevistä sopeutustoimista luodaan tarkemmat kustannus- ja vaikutusarvioinnit.

Valmistelun kolmannessa vaiheessa kunnanhallitus päättää niistä sopeutustoimista, joita se esittää sisällytettäväksi valtuuston päätettävään sopeutusohjelmaan.

Valtuuston tahtotilaa sopeutusohjelman sisällöksi tunnustellaan erityisesti valtuustoryhmien puheenjohtajille järjestettävissä erillistapaamisissa ennen kunnanhallituksen välipäätöstä sekä ennen kunnanhallituksen esitystä lopulliseksi sopeutusohjelmaksi. Lisäksi sopeutusohjelman valmistelun tilannetta esitellään valtuustolle erillisissä iltakouluissa.

Toimivalta: Hallintosäännön 5. luvun 1 §:n mukaan kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa ja vastaa kuntalain 39 §:ssä säädetyistä tehtävistä. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta, vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä vastata kunnan toiminnan yhteensovittamisesta.

Lisätietoja: kunnanjohtaja Heidi Rämö, puh. 040 133 7803, talousjohtaja Kari Auvinen, puh. 050 68148

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää ohjata sopeutusohjelman 2024-2026 valmistelua siten, että -tavoitteena on, että vuoden 2026 talousarvio ei ole alijäämäinen -sopeutusohjelma koostuu vuosittaisilta käyttötalouden kokonaisvaikutuksiltaan 6 miljoonan euron sopeutustoimista, jotka jakautuvat 3 miljoonaa euroa kattaviin säästökohteisiin ja rakenteellisiin muutoksiin, 200 000 euroa tuottaviin lisätulonlähteisiin ja 2,8 miljoonan euron veroprosenttituottoihin -sopeutusohjelmassa otetaan kantaa myös toimenpiteisiin, joilla investointiohjelman aiheuttamaa velkaantumiskehitystä hallitaan -sopeutusohjelma tuodaan valtuuston päätettäväksi huhtikuun 2024 kokoukseen
Käsittely	Keskustelun kuluessa kunnanhallitus päätti yksimielisesti, että päätösehdotuksen kohta kaksi on seuraavanlainen: ”- sopeutusohjelma koostuu vuosittaisilta käyttötalouden kokonaisvaikutuksiltaan 6 miljoonan euron päätöspäätöksistä sopeutustoimista, jotka jakautuvat 3 miljoonaa euroa kattaviin säästökohteisiin ja rakenteellisiin muutoksiin, 200 000 euroa tuottaviin lisätulonlähteisiin ja 2,8 miljoonan euron veroprosenttituottoihin”
Päätös	Kunnanhallitus päätti ohjata sopeutusohjelman 2024-2026 valmistelua siten, että -tavoitteena on, että vuoden 2026 talousarvio ei ole alijäämäinen -sopeutusohjelma koostuu vuosittaisilta käyttötalouden kokonaisvaikutuksiltaan 6 miljoonan euron päätöspäätöksistä sopeutustoimista, jotka jakautuvat 3 miljoonaa euroa kattaviin säästökohteisiin ja rakenteellisiin muutoksiin, 200 000 euroa tuottaviin lisätulonlähteisiin ja 2,8 miljoonan euron veroprosenttituottoihin -sopeutusohjelmassa otetaan kantaa myös toimenpiteisiin, joilla investointiohjelman aiheuttamaa velkaantumiskehitystä hallitaan -sopeutusohjelma tuodaan valtuuston päätettäväksi huhtikuun 2024 kokoukseen

Merkittiin pöytäkirjaan, että kokouksessa pidettiin tauko tämän pykälän päätöksenteon jälkeen klo 16.56-17.08. Tauon päätyttyä puheenjohtaja totesi kokouksen osallistujat kuten etusivulta ilmenee ja totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Tiedoksi

kunnan johtoryhmä, talousprosessi